

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, september 1990

9. čislo · ISSN 0032-4132 · Lětnik 40

Bože słowo za nas

Su naše Bože služby pobožne?

Amos 5,21–24

W léce 752 do Chrystusa přinǎže kruwar Amos z Tekoy na kromje pusćiny na jedyn tydžeń do Jerusalema na róčny čas Židow. Z jeho žiwjenja do tutoho časa njewěmy wjele a ničo njezhonimy wo jeho dalšim dóńće. Wěšćenja pak z jeho krótkich Jerusalemskich dnjow su nam wažne.

Tutón pastyr a zběrar lěsnych figow z njeplódných, chuduškich židowskich horow bě poražen wot bohatstwa templja a pychi Božich službow. To njeje po Božej woli, zo jow spěwaja radostnje swoje haleluja, tučny skót na woltarju wopruja a so njestaraja wo wbohi, bédny lud. Woni měnja, zo su pobožni, ale njejsu.

Njesmilnje, njebojaznje wón do zatrašených syłow w swjatnicy woła: Njewjeselće so na Knjezowy džeń. Wón budže za nas čěmnoś a nic swětlóś, mrokota a žana jasnoś. Bóh hidži a zacpěwa waše swjate dny. Wón nochce ponuchać do wašich zhromadźiznow. Wotwobroće woť njeho bjećenje swojich kěrlušow. Bóh nochce słyšeć piskanje wašich harfow. Wjele bóle pak njech

Nowy Budyski superintendent so předstaji

Lubi čitarjo!

Hdyž tute rjadki pisam, skladuju so wšudže w našim bydlenju přečahowanke kisty. Jenož w mojej džěłarni je dotal wšitko při starym wostało. Na čim to zaleži? Zachuam, kak čezko mi je, jako farar z mojeje Frankenbergškeje wosady woteńć. Wěm, zo čaka w Budyšinje a jeho cyrkwinskim wobwodže tójšto nadawkow na mnje. Tola hišće je Budyšin daloki a moja wosada je tu. Čechu z tutym přěnim začićsom pokazać, zo sym rady farar a to tež při wšěch nawjedowaných nadawkach wostać čechu. Wosobinski zwisk ze sotrami a bratrami, ze starymi a mlodymi, strowymi a chorymi je za mnje wažny. Hustodoś je so dotal stało, zo chcych někoho posylnić a sam sym posylnjeny domoj šoť, dokelž bě wěra wopytaneho abo wopytanych tak sylna.

Sym farar wot l. 1974. Před tym studowach na uniwersite w Lipsku teologiju a přihotowach so na cyrkwinsku službu jako farar. Přecé za teologiskim studijom nasta we mni hižo zahe, snadž w 9. lětniku. Mějach wězo jara ideálne předstawy wo fararskim powołanju. Chych so woženić ze žonu, kotraž móže na byrglach hrać, tak zo bychomj zhromadnje wosadu zastarać móhloj. Moje ideale dyrbjachu so bórže woprawdźitości wuchilić. Tola Bóh Knjez je mi žonu darił, kotraž móže woprawdže na byrglach hrać a tež hewak ze mnu služ-

prawo čěće kaž woda a prawdoś kaž njewusaknita rěka.

Wša Boža služba ze spěwanjom pobožnych kěrlušow a ze swjatočnymi woporamami je podarmo, hdyž ju njeswjećá w duchu woporniweje lubośće, hdyž njewidža wbohich čerpjacych před tempłowymi wrotami. Swjedenje w templu dyrbja kruće založene być na Bože swjate słowo. Kemšerjo maja so zhromadzić w pokutnej ponižnośi. „Knježe, smil so nad nami“ – tak spěwamy – nadžijomnje z cyłej nutrnoścu – na spočatku kóždeje Božeje služby, hdyž smy přišli ze swojeho wšědněho hrěšneho žiwjenja, ze swojeje swětněje wokoliny do Božeho swjateho domu. Kajcy pónđžemy domoj? Stari Serbja prajachu:

Podarmo sy kemši pobyl,
hdyž pokutny wote mšě njeńdžeš.

Jedne předowanje swět njeprěměni – tež Amosowe nic, ale podarmo wone njebě. Džensa hišće nam do swědomja rěči. Bohužel tež we nas stary Hadam wjele pokutow přetraje, ale njeponuščmy we wojanju přeciwo njemu. Wón ma so we nas přez wšědne rozkaće a wšědnu pokutu potepić a wumrěć ze wšěmi hrěchami a zaso, wšědnje wurń a stanyc nowy čłowjek, kiž by w prawdośi a čistośi před Bohom wěčnje ži-

bu we wosadže džěli. Moja žona Gabriela je fararka a budže jako tajka w Budyšinje při Pětrowej wosadže z pol přistajenjom swoje powołanje wukonjeć.

Mamoj tři džěci: Elisabeće je 17 lět. Maximilianej 14 lět a Annje-Sophiji 13 lět.

Ja sym so 8. julija 1947 w Clossenje, wokrjes Rochlitz, jako přnje džěćo jednoreje džělaćerskeje swójby narodził a sym ze swojim štyri lěta mlódsim bratrom na wsy wrostl. Přez nabožinu, spěwanje w kurendže, sobudžělo w pozawnowym chórje – sam duju pozawnu – a w Młodej wosadže je moja wěra zahe sylna impulsy dóstała. Běše to mój rozsud, so jenož na konfirmaciji wobdžělic, tež hdyž běše z tym moje přijimanje na wyšu šulu wohrožene. Abituru sym 1966 w Mittweidže zložil. W času wopyta wyšeje šule přinǎžech pod čišć, dokelž wotpokazach jako jenički šuler předwojerske wukublanje. Njehach ničo přeciwo wěrje a swojemu přeswědčenju činić a sym to tež při pozdžišich rozsudach přeco zaso spytał přetrać. Jako mje nalěto 1972 k armeji zwolachu, sym wojersku službu jako twarski wojak wukonjał. To bě za mnje a moju žonu čezki čas, ale nětkole wěm, zo je mi Bóh tutón puć pokazał. Sym so po swojim wojerskim času, předewšěm pak jako farar w Žitawje, aktiwnje za cyrkwinske měrowe džěto zasadžował a wjele mlodostnych a mužow poradžował a jich za bježbrónjowu wojersku službu dobyć a posylnić zamóhł. Bjez tutych swójskich wo-

wy byl. K tomu je nam njedželna Boža služba sylna pomoc.

Džensa smy w kritiskim času žiwi. Komunistiski socializm je zwulka a scyla po wšěm swěće na kóncu. Ale tež kapitalistiski system njemóže njesměrne bohatstwo europskich narodow z hlód tradacej chudobu w Africe, w Južnej Americe a we wulkich džělach Aziskeje wurunać. My wšitcy hromadže doś derje wěmy, zo njesměmy dale tak brojčić z elektriskej energiju, z bencinom, z wodu, zo njesměmy dale zemju, powětr, Božu přirodu na tak strašne wašnje zanjerodzić, ale malo nas to stara. Wšako za nas hišće dosaha. Za nami njech přinǎže lijeńca! Ze zakonjemi a policiju tu njeje wjele wučinić. Tež žana politiska rewolucija to njeprěměni. Nam je trjeba nowy duch zlutniwośće, spokojnośće, ponižnośće a skromnośće. Bože služby dyrbja w pobožnośi srjedžišća tajkeje noweje zmyslenośće być. Wone to tež budžeja, hdyž budže Jězowsowy duch w nich knježić. Wón je naš mišter. Wón nas wući prawy puć žiwjenja. Hdyž na kemšach slyšimy Bože słowo, smy při žórle žiweje wody. Přeco zaso je mi styskno, zo w našim kritiskim času njeje wjace hlódu po Božim słowje.

Abó njejsu naše Bože služby pobožne doś?
Gerhard Wirth

jerskich nazhonjenjow njebych móhł tutón nadawk spjelnic.

Statnym rozmołwnym partneram napřeco njejsym so ženje zapowědzał, sym pak při tym spytał, druhdy přeciwo mócnemu spřeciwenju, naše naležnośće a prawa jako křescenjo přetióčić. Přeciwo statnemu reglementowanju sym so přeco zaso wobarał.

Sym wo tym přeswědčeny, zo sym přewrót nazymu 1989 w našim měsće zahe doprědka čeril. Přislušam k založitelam byrgarskeje iniciatiwy, kiž je nětkole w měsčanskim parlamencie jako druha najsyljša frakcija zastupjena. Snano bych so tež ke komunalnym wólbam 1990 nastajić dał, hdyž njeby mje změna do Budyšina wočakowała. Myslu sej, zo njesměmy so jako křesćenjo politiki zdalować. Boh chce, zo naš kraj tak sobu tworimy, zo móžemy w nim jako křesćenjo swobodnje žiwi być. Wězo, jako farar je moje městno hlownje we wosadze. Towaršnostny angažement by za mnje jenož nachwilnje do prašenja přišol. Za nas wšitkich je wažne, wšo jedne na kajkim městnje stejimy abo

žiwi smy, zo posrědkujemy předewšěm dobru powěsć wo Bohu a po njej tak žiwi smy, zo čłowjekojo ju pytnu, zo so dadža přeprošyć a so nawroća a so stanu žiwe čony Chrystusoweho čela.

Hdyž zhladuju nětkole na swoje nowe nadawki jako superintendent w Budyšinje, potom widžu wjele njeznateho. Druhdy so starosću, hač budu wšo zdokonjeć. Na kóždy pad chcu so po swojim konfirmaciskim hronu orientować. Chcu Boha prosyć, zo by mi přeco zaso swoju móc a swoje žohnowanje spožičil, zo bych móhl z Pawlusom wuznawać:

Ja móžu wšitko přez toho, kiž mje posylnja, přez Chrystusa (Fil. 4,13). Božemje w Budyšinje

Waš R. Pappoi, farar

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budyšina. Smorkawu — abo „šnu-pu“, kaž tež praja — maš bórže na šiji: ale ju wotbyć, je druhdy težko. Jako dobry srědk pře nju so tole poruča: Do hornca abo druhého sudobja, kotrež je bóle hluboke hač šeroke, so mała lžička roztołženeho kamfera sygnje, na kotryž so krop linje, zo woda hač do poł sudobja steji. Na sudobjo so třiřožkojta papjerjana tita tyknje, kotrež horni kónček so tak daleko wottorhnje, zo móžeš cyly nós nutř tykněć. Z nosom čoplu paru 10 abo 15 minutow do so srěbaš. Za 4 abo za 5 hodžin so tak wospje-tuje, a najzasakliša smorkawa so zhubi, zwjetša hižo, hdyž sy kamforojtu paru troyce posrěbaš.

Serbske Nowiny, 27. sept. 1890

Za naše dźěći

Prěnje serbske pućniki

Wšudže při pućach steja tafle, kotrež nam pokazuja, kak daleko je do někajkeje wsy abo do města. Tu pola nas we Łužicy, hdžež Serbja bydla, móžemy mjena wsow a městow w němskej a w serbskej rěči čitać. To je za nas wšed-na wěc, na kotruž smy so dawno wšitcy zwučili. Přeco pak tomu tak njebě.

Před wjele lětami stejachu při pućach tež pućniki, kiž pokazachu, kak daleko je do susodnych wsow a městow. Njeběchu to tafle, kaž je džensa znajemy. Běchu to pućniki z kamjenja. Někotre džensa hišće steja, pismo na nich pak je lědma hišće wučitać.

Mjena wsow a městow běchu na tutech pućnikach přeco němsce napisane. Skónčnje, před nimale 150 lětami, sej někotři prajachu: Što to dyrbi? My smy wšitcy Serbja, rěčimy přeco serbsce, němsce lědma rozumić a rěčeć móžemy. My chcemy, hdyž smy po puću, serbske mjena wsow a městow wědźeć. Nimo toho, hdyž přińdu Němcy do našich kónčinow: Njeh woni runjež hižo na pućnikach zhonja, zo tu Serbja bydla.

A woni napisachu na pućniki w swojej wokolinje serbske mjena. Hdže a hdy to bě? W lěće 1845 we Łazu. T. M.

Na wopyće pola retoromanskich přecelow

Lětni čas wabi k pućowanju, a tak smój so ze žonu na puć do Šwicarskeje podať, lěpje prajene do Graubündenskeje. Hdžež rěči hišće wjele burskich luźi wosebitu rěč, mjenujcy retoromansčinu. Přeprošenje do tutoho kraja běše namaj jara lube, dokelž su hižo mnozy wosud Serbow přirunowali ze situaciju Retoromanow.

15 lět před Chrystusom přidobychu Romjenjo k swojemu wulkemu mócnarstwu hišće retiski kraj, teritorij, kiž wupřestrěwaše so wot nawječornych italskich Alpow hač do Augsburga (= Augustusburg). Někotre lětotki knježachu Romjenjo tu a rozšěrjachu swoju laćonsku rěč. Tak nasta retoromansčina podobnje kaž italska, francoska abo rumunská rěč, kiž mjenujemy neolaćonske rěče. Bohužel je so bórže zhromadny rěčny teritorij zhubil, tak zo mamy džensa hišće tři mjeńše zbytki: w italskim Friaulu, w dolomitskich dołach (Gardena a Fass) a w někotrych graubündenskich dołach.

Kak je k tutej čezkeji situaciiji dóšlo? Sprěnja, dokelž zadachu sej frankscy a wosebje němscy kejžorojo jako

rys.: Iza Bryceyna

namrěwcy romskeho imperija wšudže němčinu. Stož chcyše z nowym knježerstwom jednać, dyrbeše němčinu nawuknyć. Zduha, dokelž wotdželi so Retiska a z njej tež biskopstwo Chur wot italskeho Milana (Mailand) a při-zamkny so němskemu Mainz. Tak bu romanska rěč wot knježerstwa a tež wot cyrkwy nabok stłóčena. Ludžo drje rěčachu na polu a w hróźi tutu rěč jako maćernu, ale romanske knihi so nječišćachu a ničto njeje so wo jeje rozwiće a čistosć starał. Tak pozhubjowaše so romanska rěč přeco dale, doniž njewuchowa so wona jenož hišće w někotrych wotležanych dołach w Alpach.

Tuta situacija polěpši so hakle z reformaciju, hdyž kedźbowachu na maćeršćinu zaso we wosadach. Engadin na při-kład wotewrě swoje wrota šeroke reformaciji. Tohodla namakamy tež tu přenje knihi w romanskej rěči. Biblija so přeloži a čišćeše, tohorunja čišćachu so modlerske knihi. Tuž spóznachu tež ludžo w druhich graubündenskich dołach, zo ma so maćerna rěč bóle česćić.

Tež serbske pismowstwo ma swoje korjenje w reformaciji, a tak je nastaje a rozwiće romanskeje literatury jara podobne na stawizny serbskeje literatury. Na dalše zhromadnosće, w kotrychž hraje reformacija hišće rólu, hišće přińdžemy.

Tola nowe čezje so zrodziču. W tutech dołach, dželenych wot hrjebjenjow wysokich horiskow, nastachu wšelake idiomy abo dialekty, kiž njeběchu mjez sobu hižo jara podobne. Za nje njebě

móžno, zhromadnu spisownu rěč wutworić. Rozdžele w politiskich a předewšěm nabožinskih naležnosćach běchu hlubše, hač běchu so rěki a rěčki do horow zaryli. Wyše toho ma tamna ludnosć tajku twjerdu heju, štož njetyje k wutworjenju něčeho zhromadneho. Tak nasta w graubündenskich dolinach pjeć narěčow, kiž móžemy wšitke přiličić k spisownym rěčam. Naličimy je po wulkosci: sursilvan (w hornim rnskim dole); vallader (w delnim Engadinje), puter (w hornim Engadinje), surmiran (w Oberhallsteinje) a sutsilvan (w Schamsu). Wšo hromadže rěči tute narěče wokoło 40 000 luźi.

Njejsu tež za nas naše dialekty wulka čezja? Hižo to šćěpjenje do Delnich a Hornich Serbow je wulka wobćežnosć, a reformacija nima jeno pozitiwnu stronu: Pola nas — a wo wjele bóle pláči to za Retoromanow — je eksistencja dweju jara žiwjeju, aktiwneju wěrywuwnacow wulke haćenje za zhromadne skutki serbskeho luźika. Kak přewinjeja Retoromanojo swoju rěčnu tragiku? Snadž móže jedyn wot druhého wjele wuknyć. Retoromanojo maja kaž Serbja železnu wolu, dale žiwi wostać. Stó ma wjetše šansy? Wobě ludnosći stej jenak wohroženej.

Poslednje sto lět wuwědomichu sej Retoromanojo znowa rjanosć a wosebitosć swojeje rěče. Tola w tutym času maja wospjet wojować z čezkosćemi. Wjele luźi z horateho kraja dže dele do nižinow, hdžež skica rosćaca industrija lěpše móžnosće doprědka přińić abo so

wobohačić hač kruwy pasć na alpskich lukach. Turizm přiběra. Štóz derje němsce rěči, čuje šansu, na němskich hosćoch wjele pjenjenz zaslužić. Tola tak zmysleni Graubündenjerjo nječaha da-letraće romanskeje rěče podpěrać!

Tež telewizija je w horatym Graubündenje wulce woblubowana. Normalny program je w němskej rěči, a po minutach móžeš ličić wusylanski čas w maćernej romanskej rěči.

Na zbožo wotućeja w našim času retoromanscy ludźo ze swojeje letargije a pokazuja zrozumjenje za swoju identitu. Wšelake towarstwa su so založili,

kotrež zasadźuja so za wohroženu romansku rěč a kulturu. Wažna wěc tež je, zo ludźo, kotrychž maćerna rěč njeje romanska, počnu so za nju zajimować. Widžach w Flinsu, w znatym turistiskim centrumje, wulke wukładne wokno, hdžež móža so nimoducy pasanća na širokich dwurěčnych plakatach wo wuknjenu romanskeje rěče informować.

Tež Delnjoserbja wjesela so nad kóždym Němcom, kiž so zaběra z jich rěču a kulturu. Jenož z němskej podpěru a pomocu móže so delnje serbstwo hišće dlěje zdźeržeć a z dobrej nadźiju do přichoda zhladować. N.

Wšitkim šulskim nowačkam
Bože žohnowanje a wjele wjesela
w šuli

Marta Nowakowa z Njehornja njeboha

Mandželska našeho serbskeho narodneho wumělca Měrcina Nowaka-Njehorniskeho je za lubym mandželskim spēchała.

Tuta zrudna powěsć rozšěri so 26. julija tutoho lěta po cyłych Serbach. Wšitcy, kotřiž dožiwichmy njeboh Martu při chowanju jeje lubeho mandželskeho Měrcina na Hrodziščanskim pohrebnišću, bohužel sedžo we wozyčku za zbrašenych a pod stajnym dohladom našeho serbskeho lěkarja dr. Bena Bulanka, zdychnychmy při tutej powěsći: „Swěrnej serbskej mandželskej je so po Božej woli spjelnilo jeje najnutniše přece. Bóh spožć tež jej zbožny wotpočink.“

Marta Nowakowa rodžena Šoćić narodži so 30. oktobra 1909 w tehdyšej Šleskej jako dźowka serbskeje maćerje a němskeho nana. Staršej dźělaštaj tam na ryčerkuble, a swójba ze štyrjomi dźěćimi njeměje sej lochko. K tomu padny hnydom při spočatku přenjeje swětoweje wójny hišće nan swójby. Wudowa z dźěćimi přesydlili so tuž 1917 domoj do Budyšinka k nanaj. Mać dźělaše znowa na tudyšim ryčerkuble, a dźěćim nawuknychu w tehdy hišće rzy serbskim Budyšinku bórze swoju woprawdžitu maćeršćinu. A zo by so to porjadnje stało, za to postara so horliwy serbski prócowar kantor Arnošt Holan.

Wuchodźiwši šulu njezbu holcy z chudeho domu druheho hač na službu čahnyć. hačrunjež běše nadarjena a k wjeselu kantora Holana rad wuknješe. Jako młoda služowna w Budyšinje namaka so njeboha bórze do kruhow tehdyšich Młodoserbow a běše zahorita spēwarka. Sokołka a sobupřazarka w tehdyšej Młodoserbskej přazy. Jeje přecelstwo

z młodym serbskim molerjom a spisowacelom Měrcinom Nowakom bu jej witana składnosć, swoje přirodne duchowne dary na dobre a nadobne wašnje dale wuwijać. Jeje rowjenkojo, dalkož hišće na tutej zemi přebywaju, spominaju rad na stajnje wjesolu a přecelnu serbsku sotru Martu. Našu njeboh sotru Martu wuznamjenješe, zo tež w čmowych časach a najčešich hodžinach z njepowalnej swěru dźeržeše k swojemu lubemu mandželskemu Měrcinej, kotryž měješe w fašistiskej doby čězu přescěhanja a poniženja znjesć.

A jako dońdže čas, zo smědžeše so serbski prócowar – haj wojowar – Měrcin jimać zaso pjera a seršćowca, bu jeho mandželska Marta jeho najbliša pomocnica. Z chudeje serbskeje holcy bu poradźowarka – haj samo přenja kritikarka – našeho narodneho wumělca Měrcina Nowaka. Nimoměry dobre a zbožowne běše zhromadne žiwjenje, do kotrehož běštaj sej ruku zawdaloj Młodoserbaž Měrcin a Marta. Wjele rjaneho a njewšědného spózna a dožiwi něhdy chuda serbska holca Marta při boku „našeho“ serbskeho wumělca. Ale mandželskaj wostaštaj, štož běštaj: skromnaj serbskaj wjesnaj čłowjekaj – často samo trochu přeskromnaj.

Njeboh Marta njezdaše so předobra, w čežkich powójnskich lětach dźělać po boku prodrustwowničow na drustwje, kotrež nošeše mjeno jeje muža. Nětko je so skónčiło žiwjenje w domčku wosrjedź wsy mojeho lubeho Njehornja, z kotrehož swislow strowi nas – hižo trochu zblědnjeny – serbski braška.

Wšitkich nas Serbow – wosebje pak nas rowjenkow njeboheju – njech tróštujaj słowa našeho Handrija Zejlerja, kotrež sej tak často zhromadnje zaspěwachmy: „Wšak swěrna myslička. haj, wěčny pomjatk ma.“

Pawoł Grojlich

Někotre mysle wo puću cyrkwe w zjednocenej Němskej

Politiske a towaršnostne přeměnjenja wuskutkujaj so přeco tež na cyrkej. Tak to tež při zjednocenje Němskeje je. Ale kotre wuskutki tute zjednocenje za cyrkej změje? Wězo njemóžu wobšěrně analizu k tomu podać, a Bože puće móža tež cyle hinaše być, hač sebi to dženja myslimy. A tola chcu spytać, něšto k tomu prajić, tak kaž ja to widžu.

Byrnež cyrkej w přichodze wjac móžnosćow změje, Bože słowo připowědźić hač w zašłych lětdžesatkach, nje-namaka wjetšina ludnosće puć k cyrkwi a k wěrje. To njerěka, zo njeby ničto

tutón puć namakał, ale zo njemóžemy při tym z wulkimi lěbami ličić. Či jedni drje dale jenož na lěpši žiwjenski standard mysla, a druhim so přez wulki poskitk swětonahladow, nabožinow a přiwěrow, kotrež wo čłowjekow wabja, runje lochko nječini, prawy puć namakać.

Někotrym je mała wosada ze spytwanjom. To plaći drje wosebje za tych, kotřiž su z cyłej moci so za cyrkej zasadžili a kotrymž zbóžnosć wšitkich na wutrobje leži. Ale mała wosada njeje bjez slubjenjow. Jezusowe słowo: „Wy sće sól zemje“ (Mateja 5,13), móže nam tu pomhać. A japoštoł Pawoł pisa (1. Kor. 4,2): „Ničo wjac pak so na zastojnikach njepyta, hač jeno, zo bychu swěrne byli.“ Mi su tute słowa husto z pomocu byli.

Prispomnjanko

Njedawno čitach, zo je so na někajkim zeńdženju cyrkwinskih zastupjerjow wo tym rěčalo, zo ma cyrkej tež nadawk, w nowym towaršnostnym porjedže so za tych zasadźeć, kotřiž k slabym noweho porjada słušeja. Jako slabi so mjenowachu: starši ludźo z niskej rentu, ludźo bjez bydlenja, swójby z wjele dźěćimi, samostejaće maćerje a nanojo ze swojimi dźěćimi, bjezdělni, wukrajnicy, njeporodžene dźěć, zbrašeni a chori. Měnju, zo dyrbi so cyrkej a kóždy z nas wo druhego starać, wosebje za toho, kotryž je w nuzy. A mjenowane skupiny woprijeja čłowjekow, kiž su nabok stłóćeni. Ale mi wosobinse so zda, zo je so na jednu skupinu zabyło. Měnju z tym nas Serbow. Abo njeslušamy my Serbja w přichodze k tym slabym, kiž podpěru druhich trjebaja? Što měniće Wy k tomu, lubi čitarjo?

S. Albert

W přichodze tež wjac tak lochko za cyrkej njebudže, zhromadnje rěčeć a jednać. Tutu zhromadnosć rěčenja a jednanja smy w zašłosći trjebali, zo njeby cyrkej w rozestajenjach z knježacych swětonahladom podležala. Tak je na přikład zwjazk ewangelskich cyrkwjow za wšitke krajne cyrkwe rěčał. Rozdźelne mjenjenja wo cyrkwach so drje druhy tež jewjachu, ale njeběchu tak jara wažne. Nětko mamy so na to zwučić, zo su wšelake politiske mjenjenja, a to tež mjez wosadnymi a samo mjez sobudźělačerjimi cyrkwe. Tute rozdźele budžeja nam drje w přichodze jednotne mjenjenje a jednanje cyrkwe w towaršnostnych prašenjach počězować.

W přichodze změje cyrkej za swoje dźěło nowe móžnosće. To móže za cyrkej spytwanje być, móc, kotruž je wona sama bolostnje začuwała, nětko sama wukonjeć. Ale politiska sobuzamolwitosć cyrkwe leži w tym, zo wona towaršnosć kritisce přewodźuje, nic w tym, zo sama knježi. Cyrkej so njesmě

zapřahnýc dać do towaršnostnych abo politiskich zajimow. Džělenje cyrkwyje wot stata ma so wobchować.

Tak daloko někotre mysle wo přichodźe cyrkwyje w zjednočenej Němskej. Njeměnju, zo přez naše přemyslowanja a jednanja Chrystusowu wosadu zdźeržimy a twarimy. To čini jeniče knjěz

Gerat Lazar: Stawizny kubłanskich dnjow

20. kubłanski dzeń 25. februara 1973

Zapozdžena zymička drje běše toho abo tamneho wotdźeržala, so tónraz na puć podać. Tak běchmy lětsa wo něšto mało mjeńša ličba. Duch pak mjez nami běše tón stary, luby, přečelny – a serbski. To tež k tomu pomhaše, zo mějachmy žiwu, zajimawu a husto dosć žortnu rozmołwu, to wězo bóle na koncu našeje zhromadźizny. Najprjedy přédowaše farar Feustel-Minakalski jasnje a zrozumliwje wo přirunanju wo syjerju abo wo symjenju Božeho słowa – kaž nadpismo w starym wudaću serbskeje biblije rěka. A potom zaběraše so diakon Běrka z Hodźija kritisce z prašenjom radosće w cyrkwi, štož běše tež tam tutoho dnja. Tež farar Pawoł Wirth-Klukšanski dawaše nam dobre pokiwy, kak bychmy móhli tež w našich serbskich wosadach nowe a wjeselše formy zhromadneho žiwjenja naložować, zhromadnje wjesole kuski spěwać, žortować a so radować. Wosadna z Njeswaćida – mjeno njeje w rozprawje mjenowane – nam z hlowy dołhu, pobožnu a ryzy serbsku baseń njeboh fararja Waitarja přédnjese.

21. kubłanski dzeń 25. februara 1974

Tema bě: Serbja a cyrkej. Farar Lazar Bukečanski přédowaše wo zapokanzanju sydom diakonow (Jap. skutki 6. staw), kiž wšitcy grjekske mjena mějachu a kotrychž běše dwurěčna Jerusalemska wosada tohodla wolila a zasadžila, zo bychu grjeksce rěčace wudowy lěpje wobstarane byle. Předar čehnješe potom paralele k našim němsko-serbskim wosadam dr. Frido Měšk, kiž je před krótkim časom wumrěł, zaběraše so potom tež z tutej maćiznu jako historikar. Wón wuzběhny, kak so za čas feudalizma druhdy serbsčina zakazowaše abo znajmjeńša zacpěwaše abo druhdy tež trochu spěchowaše, kaž to runje feudalnej woršće tyješe. Serbski superintendent Wirth potom doda z přitomnosće a z bliskeje zařdzenosće, kajke možnosće su nam nětko přez serbski cyrkwinski zakon date.

✱

Bjez tebe, Božo, ničo njej,
mój skutk we twojej woli stej',
wot tebe schadza zbože,
wšo k dobremu tež kóncej dze,
štož twoja ruka wodzi.

Paul Gerhardt

✱

cyrkwyje sam. Ale nochcu, zo bychmy přez to, zo našu situaciju njewobkedźbujemy, sobu na tym wina byli, zo druzy njespózna, što cyrkej chce: na naše wumóženje přez Chrystusa pokazać a čłowjekow k tomu pohnuć, to přiwzać. To je naš najwažniši nadawk tež w zje-
nočenej Němskej. S. Albert

Modlitwa za žnjowy džakny swjeden

Knježe, stworićelo wšeho žiwjenja,
hdyž widžimy zraje žolte pola před sobu,
plody, kiž na štomach zrawja,
rostliny, kiž su tež tute léto
w našich zahrodkach narostli,
krasnosć wšěch tych kwětkow
a kćenjow,
na kotrež so hišće raz dopominamy,
kak je wšitko narostlo a zrawilo,
wot zornjatk a čerstweje zelenje,
wot mnohorakich kćenjow
hač k zralosći,
kiž žně připowědži,
potom njemóžemy ničo druhého
nad mnohosću,
nad mocu a fantaziju,
kotraž so w přirodźe jewi,
potom njemóžemy ničo druhého,
hač so čí džakować
za bohatstwo a šćedrosć,
z kotrež nas přeco zaso zohnuješ.
Knježe, z tutym džakom chcemy tež
tute léto žnjenski čas započec a če
prosyć: Daj, zo při wšěch starosćach,
při wšej prócy, kotraž na nas čaka,
njewotwuknjemy so džiwać,
nježhubimy wočko za rjanosć a bohatosć,
z kotrež nas wobdawaš.
Daj, zo tež tutón žnjenski čas
je nam přirunanje za to,
zo při wšěch našich wukonach
a při wšěm našim džěle
tola jenož wot twojeje šćedrosće
žiwí smy.
Hamjen.

POWĚŚĆE

Hrodzišćo. Žadny wopyt mějachmy tu na julijskich serbskich kemšach: Běchu to člonoj Wendish Heritage Society, kotraž w Texasu serbske stawizny a kulturu pěstuje, George Boerger, předsyda towarstwa, Vivian Taylor, tuchwilna nawodnica serbskeho muzeja w Serbinje, a Sandra Matthijetz, člonka towarstwa. Na wjacednjowskim wopyće we Łužicy wopytowachu kónčiny, z kotrychž běchu so jich přjedownicy wosrjedz zašeho lěstotka do Texasa podali. Potomnicy serbskich wupućowarjow swjěčachu z nami Božu službu a ju cyłu na pask natočichu. Po kemšach rozprawjachu wo džěle swjeho towarstwa.

Drježdžany. Swěrna Serbowka Marja zwudowjena Zahradnikowa rodž. Šudakec je w 83. lěće swjeho žiwjenja wumrěła. Wona narodži so 1907 w Komorowje pola Rakec. Jako mloda holca džěše do Drježdžan a služěše tam 20 lět pola lékarka Krägera, doniž so swjatki 1940 njewuda. Jejny muž pak bórže we wójnje padny. Po wójnje so znowa wuda na wudowca, serbskeho wučerja Zahradnika w Drježdžanach. Z nim je směla někotre léta zbožowneho mandželstwa nazhonić. Nimalo 70 lět je we wulkim měsće žiwa byla a je tam kóždu možnosć wužiwała, ze Serbami so schadźować. Drje žane serbske kemše

w Drježdžanach njeje skomdžila a do wójny je tež swěru chodžila do seroskeho ewangelskeho towarstwa Čornobóh. Lětdžesatki je so starała w sakskej stolicy wo rozšěrjenje našeho časopisa Pomhaj Bóh. Rady je jězdžila daloki puć na naše kubłanske dny a serbske cyrkwinske dny.

Sobotu, 7. julija tutoho léta, chcyše ju jejna přirodna džowka (sama žane džěci njeměješe) z Hamburga wopytać, ale podarmo při durjach klinkaše. Hdyž tež na druhi pospyt nihtó durje njewo-
čini, policija pomhaše. Marja Zahradnikowa sedžeše mortwa w stólcu.

Njeh wotpočuje w měrje naša luba swěrna serbska sotra. W.

Přeprašujemy

2. 9. – 12. njedžela po swjatej Trojicy
10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michalskej (Albert) – w samsnym času Boža služba za džěci
13.30 hodž. kemše w Budestecach (Albert)

9. 9. – 13. njedžela po swjatej Trojicy
10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Husce (G. Lazar)
8.30 hodž. kemše w Minakale (Feustel)
12.25 hodž. nutrnosć w rozhłosu

10. 9. – pónđzela
19.30 hodž. serbske blido na Michalskej farje w Budyšinje

16. 9. – 14. njedžela po swjatej Trojicy
8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (Malink)
10.00 hodž. kemše w Bukecach (G. Lazar)
10.00 hodž. kemše w Hrodzišću (Malink)

22. 9. – sobota
14.00 hodž. serbske popođnjow w Drježdžanach

23. 9. – 15. njedžela po swjatej Trojicy
12.25 hodž. nutrnosć w rozhłosu
14.00 hodž. kemše w Čisku (J. Lazar)
14.00 hodž. delnjoserbske kemše w Depsku (Nowak)

6. 10. – sobota
14.00 hodž. serbske popođnjow w Lipsku

7. 10. – 17. njedžela po swjatej Trojicy
10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michalskej (Albert)
w samsnym času Boža služba za džěci
12.25 hodž. delnjoserbska nutrnosć w rozhłosu
13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Wirth)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Ludowe nakładnistwo Domowiny, Budyšin, Sukelnska 27. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 4 22 01. – Lic. č. 417 Nowinar-skeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1041/90). – Wu-
chadza jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110. – Index-
Nummer 32921